

På giganter skuldre

Programgruppen Informationsforsyning

Af Mogens Sandfær

"Hvis jeg har været i stand til at se længere end andre, var det fordi jeg stod på skuldrene af giganter", sagde Newton om sit arbejde. Videnskabelige fremskridt forudsætter adgang til andres forskningsresultater, til den akkumulerede videnskabelige information, der med Newtons billede udgør "giganter skuldre". Programgruppen for Informations-forsyning beskæftiger sig med at lette danske forskeres adgang til at stå på og bidrage til disse skuldre.

Mogens Sandfær
Direktør
Danmarks Tekniske Informationscenter
ms@dtic.dtu.dk

Programgruppens profil

Programgruppen omfatter en ganske bred vifte af indsatsområder, grupperet under to hovedtemaer. Det første tema repræsenterer den klassiske biblioteksfunktion at tilgængeliggøre den globale videnskabelige information i det lokale (evt. nationale) miljø, men nu på nettet og i digital form. Det andet tema repræsenterer den betydeligt nyere funktion, at bistå "lokale" forskere og videnproducenter med publicering, dokumentation, meritering, spredning og eksponering af deres forskningsresultater og undervisningsmaterialer, igen på nettet og i digital form.

Programgruppen har således dobbelt sigte på videnskabens aktører – som producenter af information og viden såvel som konsumenter af samme, samt på at betjene aktørerne med såvel information som services baseret på informationskompetencer og -systemer.

Tema I:

Bibliotekernes digitale informationsforsyning.

- Datalicenser - forhandling, administration, udnyttelse.
- Import, drift og deling af nationalt datasæt.
- Dokumentleverancer baseret på digitalisering on demand.

Tema II:

Institutionernes videnproduktion og -håndtering.

- Institutional Repositories for forskning, læring og innovation.
- E-publicering og Open Access.
- Pensumdata, e-kompendier og læringsobjekter.
- eScience C.
- Den danske Forskningsdatabase.

Programgruppens navn afspejler således det første tema, mens det andet i realiteten fylder mindst lige så meget. Hvor det på informationsforsyningsområdet i høj grad drejer sig om at etablere fælles og rationelle driftsfunktioner for de digitale biblioteker, drejer det sig på videnhåndteringsområdet fortsat i høj grad om at afsøge, afprøve og udvikle de fremtidige roller for biblioteker ol. i et forskningslandskab, der er i fuld bevægelse ind i netværksalderen.

Man kan løbende følge med i arbejdet på programgruppens website, en WIKI med adressen: <https://infoshare.dtv.dk/twiki/bin/view/Informationsforsyning/WebHome>. I det følgende fremhæves derfor blot nogle hovedpunkter i det forløbne arbejde.

Handlingsplaner og roadmaps

Handlingsplanen, der kan ses i sin helhed på gruppens website, blev udarbejdet i dialog med DEFF styregruppen i to omgange. Første version blev fremlagt på et fælles kick-off møde for styre- og programgrupper den 20. juni 2007 og den næsten identiske, endelige version blev fremlagt for og godkendt af styregruppen den 19. november 2007. Hermed var grundlaget for DEFF's planlægning og prioritering af området etableret.

Såvel styre- som programgruppen følte dog behov for mere detaljeret afklaring af udfordringer, muligheder og prioriteringer på delområderne Open Access og eScience og videnskabelige primærdatabaser. Begge områder er genstand for stor international opmærksomhed – bl.a. hos DEFF's partnerorganisationer i Knowledge Exchange, der er involveret i et meget stort antal projekter på disse områder. Givet DEFF's meget begrænsede projektmidler er spørgsmålet, hvor skal DEFF fokusere sine projekter og hvilke muligheder for internationalt samarbejde bør forfølges?

På informationsforsyningsområdet drejer det sig om at etablere fælles og rationelle driftsfunktioner for de digitale biblioteker og på videnhåndteringsområdet fortsat at afsøge, afprøve og udvikle de fremtidige roller for biblioteker ol. i et forskningslandskab, der er i fuld bevægelse ind i netværksalderen.

Såvel styre- som programgruppen følte dog behov for mere detaljeret afklaring af udfordringer, muligheder og prioriteringer på delområderne Open Access og eScience og videnskabelige primærdata. Begge områder er genstand for stor international opmærksomhed

Programgruppen besluttede derfor at igangsætte to undersøgelser, der skulle støtte denne afklaring i form af "roadmaps", overbliknotater med international horisont. På baggrund af disse kortlægninger ville programgruppen kunne udarbejde mere detaljerede handlingsplaner for delområderne. Det første roadmap for Open Access blev forelagt programgruppen i marts 2008. Det andet roadmap for eScience og primærdata vil blive igangsat på samme møde og ventes færdigt inden sommer. Udviklingen kan følges på gruppens website.

Ansøgninger og projekter

Med udgangspunkt i den foreløbige handlingsplan og styregruppens tildeling af budget igangsatte programgruppen et stort arbejde med at stimulere udarbejdelsen af projektansøgninger, der passede med DEFF's prioriteringer. Gruppens nye WIKI blev udnyttet intensivt som et redskab til at informere bredt til DEFF landskabet om disse prioriteringer om ansøgninger på vej, man kunne indgå i, såvel som ideer til projekter, man kunne adoptere og udfolde til ansøgninger. Ligeledes blev den interne del af WIKI anvendt til løbende at lægge de indkommende ansøgninger op til programgruppens vurdering og til at gennemføre prioritering og kommentering inden videresendelse til sekretariatet.

Ved den første ansøgningsfrist op til styregruppemødet i november 2007 kunne programgruppen med stor tilfredshed fremsende et "pakke" indeholdende 11 kommenterede projektansøgninger til realisering af DEFF's ambitioner på området. Uheldigvis betød folketingsvalget en udskydelse af finansloven for 2008, hvorfor DEFF på trods af tidspunktet kun kunne imødekomme ansøgninger inden for 2007 budgettets rammer. Dette medførte, at en række af områdets substantielle og velfokuserede projektansøgning-

er måtte afvente afklaring på ubestemt tid, hvilket klart var utilfredsstillende for alle parter og i særlig grad uheldigt for den entusiasme omkring deltagelse i løsningen af DEFF udfordringerne på området, programgruppens medlemmer havde skabt bredt i DEFF-miljøet. Mens en række vigtige tiltag således fortsat afventer afklaring, er en anden række vigtige tiltag sat i værk.

Under temaet *Bibliotekernes digitale informationsforsyning* arbejdes der med følgende:

Nationale licenser. Der er bevilget midler til støtte for udarbejdelsen af en ny ansøgning til den nationale pulje for forskningsinfrastruktur. Der sigtes på nationale licenser til backfiles fra de store videnskabelige forlag, svarende til hvad DFG i Tyskland har frikøbt til alle universiteter og forskningsinstitutioner. Backfile-begrebet dækker praksis fra det første digitaliserede tidsskrifthæfte og indtil ca. 3-4 år før dags dato.

Nationale databrønde. Til støtte for det tværgående indsatsområde "Integrated search and delivery" forberedes et nationalt datasæt, der på ensartede vilkår står til rådighed for alle DEFF's aktører og deres søgeportaler. Datasættet består af en række "databrønde" for de forskellige datatyper, hvor der i første omgang fokuseres på tidsskriftartikler og e-bøger. På trods af de ovennævnte budgetvanskeligheder, er der fundet en løsning, hvorved de to projekter snarest kan bevilges. Tilsvarende er styregruppens ønske om en udvidelse af deltagerkredsen under opfyldelse. Derved kan de to afklaringsprojekter starte snarest.

Fuldtækster i bibliotekernes søgegrænseflader. Der er bevilget et projekt, der undersøger teknisk såvel som juridisk, hvorledes digitaliserede bøger i forlagsregi kan indekseres i og formidles gennem bibliotekernes lokale Integrated Search systemer. Projektet arbejder såvel med digitalisering af trykte bøger som med udviklingen af en

forretningsmodel, der på acceptable vilkår stiller de digitale versioner til rådighed for bibliotekernes søgemaskiner.

Under temaet *Institutionernes videnproduktion og -håndtering* arbejdes der med følgende:

Roadmaps for Open Access og eScience og videnskabelige primærdata

Konferencesystemer i bibliotekernes serviceflade. Der er bevilget et pilotprojekt, der vil

undersøge systemer og udfordringer i forbindelse med nyt serviceområde for bibliotekerne. Konferencesystemerne agerer også som proceedings-systemer og sikrer derigennem at konferencelitteraturen indgår i opbygningen af Open Access kredsløbet.

Digital bevaring af Institutional Repositories.

Pindar projektets formål er at skabe en dansk infrastruktur, som kan sikre langtidbevaring af materiale, som lægges i de mange institutionelle arkiver, som opbygges i disse dage. Samtidig skal arkivet udvikles, så det kan optræde som backup, dvs. i modsætning til pligtafleveringsarkivet udvikles Pindar-arkivet, så materialet kan eksporteres.

Yderligere projekter. Under dette hovedtema afventer flere projektforslag en endelig afklaring i forbindelse med finanslovens udgivelse. Derefter forventes projekter igangsat på såvel Open Access som eScience delområderne.

Workshop

Programgruppen arrangerede sammen med Programgruppen Mødet med Brugeren en fælles Projektmagerdag for at stimulere og udbrede arbejdet med projektansøgninger til flere. Deltagerne fik mulighed for at arbejde med forskellige faser og aspekter af idéudvikling, partnerskaber og projekter gennem deltagelse i en række arbejdsstationer.

Man kan løbende følge med i arbejdet på programgruppens wiki:
<https://infoshare.dtv.dk/twiki/bin/view/Informationsforsyning/WebHome>